

geworden consumptie-goederen naar billijkheid te verdelen, dan moet geconstateerd worden dat het Japanse militaire bestuur van Java bij de uitoefening van die taak heeft gefaald.

Om te beginnen kon het bestuur op het bedrijfsleven onvoldoende greep krijgen. Dat bedrijfsleven werd in de loop van '42 en '43 corporatief ingericht, d.w.z. dat een veelheid aan nieuwe verbanden werd opgericht, *kumiai*, die elk een bepaalde bedrijfstak omvatten. Elke *kumiai* stond onder een centraal bureau waarin Japanners de lakens uitdeelden; sommige hadden adviesraden waarin naast Japanners ook Chinezen en Indonesiërs zitting hadden, maar de bureauleiding hoefde zich van eventuele adviezen niets aan te trekken. Veel bedrijven waren Chinees eigendom gebleven, de Europese bedrijven waren door Japanners overgenomen. In de nieuwe directies alsook in de leiding van de bureaus hadden meestal vertegenwoordigers van de grote Japanse familieconcerns veel invloed. Die concerns bleven in Japan naar een zo groot mogelijke winst streven – zij deden op Java hetzelfde en dat laatste gold ook voor de Chinezen die er de handel beheersten en er een aanzienlijk deel van het industriële bedrijfsleven hadden opgebouwd. Van geen van de *kumiai* is ooit een studie gemaakt en evenmin bestaat er een studie over de werking van het corporatieve stelsel als geheel – wel is bekend dat in de kringen der Indonesische nationalistes al in '42 maar vooral in '43 de overtuiging veld won dat, hoe vaak de Japanners ook gewaagden van het brengen van 'gemeenschappelijke offers' ter wille van het winnen van de oorlog en de opbouw van de 'Groot-Oost-Aziatische Welvaartssfeer', in feite de offers die uit oorlog en bezetting voortvloeiden, hoogst ongelijk waren verdeeld.

De betogen dier nationalistes leidden er toe dat het militair bestuur op Java in '44 op Hirohito's verjaardag, 29 april, een 'Voorbereidende Commissie tot de Instelling van een Nieuwe Economische Orde voor de Bevolking van Java' oprichtte; twee-en-dertig Japanners, acht-en-twintig Indonesiërs, twee Chinezen en één Indische Nederlander waren tot lid benoemd – het militair bestuur had er dus zorg voor gedragen dat de Japanners in de meerderheid waren. Over het beraad in de subcommissies waarin de genoemde commissie zich splitste, hebben wij geen gegevens – bekend zijn slechts de rapporten die in juli en september '44 door de subcommissies zijn ingediend en die, schijnt het, als het eindresultaat van het werk werden beschouwd.¹

¹ Tekst in *Japanese Military Administration in Indonesia: Selected Documents*, p. 115–27.